

Dylik ersättning bör utgå enligt samma normer som tillämpas för besök på läkarmottagning.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

I. att riksdagen måtte besluta att i ersättning för utgifter för tandläkarvård i samband med havandeskap och nedkomst må ingå ersättning för kostnader för resor enligt de grunder som gäller för sådan ersättning vid besök hos läkare,

II. att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderliga ändringar i vederbörande författning.

Stockholm den 24 januari 1963

Eric Carlsson

Margareta Nordström

Nils-Eric Gustafsson

Gärda Svenson

Eric Mossberger

Birger Isacson

Nr 279

Av herr **Geijer, Lennart**, och fröken **Ranmark**, om *begränsning av konkurrensklausuler i anställningsavtal.*

(Lika lydande med motion nr 323 i Andra kammaren)

Inom industri och handel förekommer icke sällan att den som erhåller anställning hos en företagare får utfästa sig att icke efter anställningstidens utgång ta tjänst hos en konkurrent. Till sådant förbud brukar knytas utfästelser om visst vite i händelse av förbudets överträdande. Dylika konkurrensförbud kan bli oskäligt betungande för den anställde.

För att förekomma missbruk av sådana konkurrensförbud bar i 38 § avtalslagen intagits en bestämmelse, enligt vilken konkurrensförbud, som över-skrider billighetens gränser, kan förklaras ogiltiga. Bestämmelsen är emellertid allmänt avfattad och medför därför en viss osäkerhet i tillämpningen. De prejudikat som finns på området visar att domstolarna tolkar bestämmelsen tämligen restriktivt.

Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund har på basis av klagomål från medlemmar försökt att genom avtal med Svenska arbetsgivareföreningen få till stånd en begränsning av användningen av konkurrensklausuler. Ett ramavtal kom sålunda till stånd mel-

lan Svenska industritjänstemannaförbundet och Svenska arbetsgivareföreningen år 1947. Från arbetstagsidan har hävdats att ramavtalet icke fått avsedd verkan. Hösten 1958 upptog sålunda Svenska industritjänstemannaförbundet nya förhandlingar med Svenska arbetsgivareföreningen om revidering av avtalet. Då förhandlingarna ej ledde till resultat uppsade Svenska industritjänstemannaförbundet avtalet till upphörande. Därefter har någon ny reglering ej kommit till stånd.

Frågan har också varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Den 23 november år 1946 framställdes en interpellation i riksdagens andra kammare om konkurrensförbud i anställningsavtal. Interpellanten frågade om statsrådet och chefen för justitiedepartementet uppmärksammat den tilltagande tendensen bland industriföretagare att binda sina anställda genom konkurrensklausuler och om statsrådet hade för avsikt att vidtaga erforderliga åtgärder till skydd för de anställda.

I svaret anförde justitieministern bl. a. följande:

Mycket talar för ett stadgandet i avtalslagen, som endast fastslår en allmän princip beträffande konkurrensförbud av alla slag, icke i och för sig erbjuder tillräckligt skydd för de anställda.

Med hänsyn till att förhandlingar pågick mellan Svenska arbetsgivareföreningen å ena samt Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund å andra sidan rörande ett ramavtal ansåg statsrådet att lagstiftningsinitiativ då ej var nödvändigt. Men han fortsatte:

Jag ämnar emellertid med uppmärksamhet följa den fortsatta utvecklingen. Skulle det visa sig att det icke på frivillighetens väg kan vinnas en för de anställda tillfredsställande lösning på problemet, bör frågan om en ändring i den nuvarande lagstiftningen upptagas till mer ingående undersökning.

Under 1950-talet har tillkommit lagstiftning om motverkan i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Det anses att konkurrensförbud i anställningsavtal ej kan komma under bedömande jämlikt denna lag. Emellertid finns skäl som talar för att så borde vara fallet. I ett yttrande till högsta domstolen i målet NJA 1957: 43 framhöll kommerskollegium att det egentliga syftet med en konkurrensklausul i tjänsteavtal var att skydda arbetsgivaren-företagaren mot konkurrens från andra näringsidkare »och den har sålunda samma sakliga innebörd som andra konkurrensbegränsande överenskommelser vari företagare är part». I det nu nämnda högsta domstolsmålet förklarades en konkurrensklausul giltig. Högsta domstolen gjorde i målet ett betydelsefullt uttalande rörande tillämpningen av 38 § i avtalslagen:

Skulle av nationalekonomiska eller sociala skäl en utvidgning av undantagen anses påkallad, är detta en angelägenhet för lagstiftningen, icke rätt-

skipningen; jämkningar kunna givetvis också ske genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Som ovan nämnts har försöket att komma till rätta med ifrågavarande konkurrensklausuler avtalsvägen icke lyckats. Konkurrensklausulerna lägger hinder i vägen för den enskilde i hans fortkomst och kan i vidriga fall tvinga en arbetstagare att välja en helt ny levnadsbana. Detta är olägenheter som emellertid icke endast berör den enskilde utan även i sista hand samhället. För samhället måste det vara av stor betydelse, att de medborgare som skaffat sig specialutbildning och erfarenhet på ett visst område också får tillfälle att nyttiggöra sina kunskaper inom samma område och skaffa sig vidgad erfarenhet och kunskap.

Det är för övrigt anmärkningsvärt, att industriföretagen som pläderar för fri konkurrens vill förmena sina egna anställda deras frihet på arbetsmarknaden. Därmed är dock ej sagt att konkurrensklausuler i alla situationer kan betraktas som omotiverade.

Under återopande av vad sålunda anförts föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta att hemställa till Kungl. Maj:t om utredning om åtgärder för begränsning av konkurrensklausuler i anställningsavtal, varvid särskilt bör undersökas möjligheten att göra 1953 års lagstiftning om motverkan av konkurrensbegränsning tillämplig.

Stockholm den 23 januari 1963

Lennart Geijer

Dagmar Ranmark